

ВІДГУК

офіційного опонента,

доктора педагогічних наук, професора Данилевич Мирослави Василівни на дисертацію Денисової Лоліти Вікторівни за темою «**Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій**», подану на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність теми дослідження. На сьогоднішній день в Україні активно відбувається процес формування інформаційного суспільства, що зумовлює нагальну потребу в інформатизації системи вищої освіти, у тому числі й вищої фізкультурної освіти. Цей процес передбачає використання можливостей сучасної комп'ютерної техніки, програмного забезпечення для інтенсифікації всіх рівнів навчально-виховного процесу, зокрема підвищення якості професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту. Поміж сучасних тенденцій інформатизації вищої освіти можна назвати впровадження й поширення електронного навчання, дистанційної освіти, сервісів та інструментів для всіх учасників навчального процесу на основі застосування хмарних технологій.

Потреба реформування освітнього процесу, спрямованого на професійну підготовку майбутніх магістрів фізичної культури і спорту в закладах вищої освіти, спричинена ще й новими вимогами, які висуває інформатизоване суспільство до професійного рівня науково-педагогічних кадрів.

Безпрецедентна за масштабами та якісними характеристиками глобальна інфраструктура інформаційних та інформаційно-комунікаційних технологій стала технологічним плацдармом для ґрунтовних трансформацій у повсякденному житті людини та всього суспільства. Це питання є комплексним і стосується як системи вищої освіти загалом, так і забезпечення належного рівня готовності випускників до подальшої професійній діяльності.

Викладене вище засвідчує актуальність і недостатню розробленість в теорії та методиці професійної освіти проблеми дисертаційної роботи Денисової Л.В.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Роботу виконано відповідно до Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2011 – 2015 рр. Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту за темою «Методологічні та нормативно-правові засади організації фізкультурної освіти та кадрового забезпечення у сфері фізичної культури і спорту» (номер державної реєстрації 0111U001717, шифр 1.5), Плану НДР Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2016 – 2020 рр. за темою «Технологія проектування хмаро-орієнтованого навчального середовища кафедри закладу вищої освіти з фізичної культури і спорту» (№ державної реєстрації 0118U002067, шифр 1.13); за темою, що фінансується за рахунок коштів державного бюджету МОН України «Технологія проектування інформаційного середовища закладу вищої освіти з фізичної культури і спорту» (№ державної реєстрації 0119U000307, шифр 1.5).

Тему дисертації затверджено Вченою радою Національного університету фізичного виховання і спорту України (протокол № 6 від 23 січня 2014 р.) та узгоджено в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол №9 від 18 грудня 2014 р.).

Оцінюючи ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації Л.В.Денисової, варто зазначити, що вихідні положення роботи (мета, завдання, об'єкт та предмет дослідження) є чітко сформульовані, взаємопов'язані та мають логічний і достатньо обґрунтований характер. У процесі розв'язання поставлених завдань було використано комплекс оптимальних та адекватних методів науково-педагогічного дослідження, які взаємодоповнюють один одного. Наукова робота складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, шести розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Для наочного представлення отриманих результатів автор застосовує достатню кількість належно оформленого цифрового та графічного матеріалу (32 таблиці й 54 рисунки).

Грунтовне вивчення джерельної бази (675 найменувань) дозволило авторці виокремити основні суперечності, розв'язанню яких і було присвячене дослідження.

Методологія дослідження професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій обгрунтована автором з позицій акмеологічного, аксіологічного, квалітологічного, компетентнісного, особистісно орієнтованого та системного методологічних підходів, а також принципів: науковості, наочності, систематичності та послідовності в навчанні, зв'язку теорії та практики, індивідуалізації, диференціації, колективного характеру навчання й виховання в поєднанні з розвитком індивідуальних особливостей особистості, варіативності предметного змісту професійної підготовки та академічної доброчесності.

Провідною ідеєю концепції дослідження є положення про те, що професійна підготовка майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій передбачає: надання якісних освітніх послуг; урахування позитивних здобутків зарубіжного досвіду такої підготовки; розвиток інтелектуальних і творчих здібностей майбутніх магістрів, підвищення їхнього прагнення до самостійної освітньої діяльності; наявність відкритого доступу до інформації та відповідність її освітнім, науковим і професійним потребам майбутніх магістрів фізичної культури і спорту; виконання онлайн різних видів навчальної роботи; доступ до інформаційних освітніх ресурсів майбутніх магістрів-спортсменів, що навчаються згідно з індивідуальним графіком; орієнтацію майбутніх магістрів на профіль майбутньої професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту; розширення можливостей у комунікаціях науково-педагогічних працівників і студентів; здійснення онлайн-оцінювання результатів виконання завдань самостійної роботи; включення широкого вибору навчального програмного забезпечення та мережних технологій; активне поширення дистанційних технологій, веб-технологій, SMART-технологій і хмарних технологій.

Імпонує належна структурованість наукового мислення дисертантки, яка представила концепцію дослідження за допомогою методологічного, теоретичного, технологічного та методичного концептів, які взаємопов'язані, тісно взаємодіють між собою та взаємозалежні один від одного.

До основних положень авторської концепції професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій належать такі: 1. Професійна підготовка базується на активній діяльності суб'єктів освітнього процесу та спрямовується на виявлення й розкриття їхніх творчих здібностей, задоволення потреб у фізичному, професійному, інтелектуальному, загально-культурному й моральному розвитку, що стають запорукою успішності в глобалізованому інформаційно-пізнавальному просторі. 2. Особистісний потенціал майбутніх магістрів, який формується та розвивається в умовах інтеграції, фундаменталізації, інформатизації, гуманізації, неперервності, диференціації, індивідуалізації, диверсифікації, багаторівневості та стандартизації освіти, стає підґрунтям для оволодіння професійно орієнтованими знаннями, уміннями та навичками, формування готовності до професійної діяльності та конкурентоспроможності в суспільстві. 3. Організація вищої освіти базується на студентоцентрованому навчанні, в умовах якого взаємодія науково-педагогічних працівників і майбутніх магістрів має характер сприяння та співпраці із застосуванням Інтернету, мультимедійних і гіпермедійних можливостей, вебтехнологій, Smart-технологій та хмарних технологій. 4. Процес надання освітніх послуг враховує вибір індивідуальної освітньої траєкторії майбутніми магістрами відповідно до їхніх власних інтересів, індивідуальних особливостей, спортивної підготовленості та уявлень про майбутню кар'єру й інформаційно-комунікаційну компетентність. 5. Диверсифікація змісту вищої освіти спрямована на запровадження різноманітних освітніх технологій, включаючи інформаційно-комунікаційні технології, які повинні забезпечити здійснення різних варіантів освітніх програм для формування фахівців нової генерації у сфері фізичної культури і спорту.

6. Моніторинг рівнів сформованості готовності до професійної діяльності здійснюється на основі застосування інформаційно-комунікаційних технологій та з урахуванням поглядів стейкхолдерів, які зацікавлені у підтримці й розвитку освітніх послуг.

Педагогічний експеримент із перевірки ефективності системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій включав констатувальний, формувальний та узагальнювальний етапи. Критерії оцінювання результатів дослідження є вдало підібраними і належно структурованими. Оптимальна чисельність вибірки та ретельна експериментальна перевірка висунутих теоретичних положень забезпечують достовірність одержаних результатів.

Відтак, на констатувальному етапі дослідження було опитано 437 майбутніх магістрів фізичної культури і спорту та 36 науково-педагогічних працівників п'яти закладів вищої освіти України. У формувальному етапі педагогічного експерименту брали участь студенти Класичного приватного університету, Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, Національного університету фізичного виховання і спорту України, Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту та Східноєвропейського національного університету імені Л. Українки, які входили до контрольної ($n=104$) та експериментальної ($n=109$) груп.

Ефективність системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій оцінювалась автором системно та поетапно. Результати педагогічного експерименту підкріплені факторним аналізом отриманих експериментальних даних, що дозволило підтвердити вірогідність висунутої гіпотези та досягнути мети дослідження.

Висновки логічно випливають зі змісту дисертаційного дослідження, а їх об'єктивність і новизна не викликають сумніву. Детальне ознайомлення з матеріалом дисертації, аналіз основних її положень та висновків дозволяють нам

констатувати, що автору дослідження вдалося успішно вирішити основні завдання та досягти мети науково-педагогічного пошуку.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертація має високий рівень наукової новизни отриманих результатів. Автором *вперше* науково обґрунтовано теоретичні й методичні засади професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Науково й теоретично вагомою є розроблена система професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, яка складається з концепції, моделі, навчально-методичного забезпечення та педагогічних умов такої підготовки.

У роботі подано авторське тлумачення понять «професійна підготовка майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій», «готовність до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій», «професійна компетентність магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій», «інформаційно-комунікаційна компетентність магістрів фізичної культури і спорту» та «інформаційно-освітнє середовище вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту»; репрезентовано алгоритм функціонування інформаційно-освітнього середовища вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту.

Авторкою *уточнено* зміст структурних компонентів готовності; критерії (мотиваційно-ціннісний, пізнавальний, діяльнісний, емоційно-вольовий, рефлексивний), показники та рівні сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту.

У дисертації *удосконалено* педагогічну діагностику оцінювання рівнів сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної

культури і спорту; *подальшого розвитку* набули теоретичні положення щодо структури інформаційно-освітнього середовища вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту; змістове наповнення навчальних дисциплін «Комп'ютерна техніка», «Основи науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту» та «Інформаційні технології у науковій діяльності з фізичної культури і спорту».

Повнота викладу матеріалів дисертації у роботах, які опубліковані автором. Аналіз публікацій Л.В.Денисової свідчить, що вони повністю відповідають вимоги до оприлюднення результатів докторської дисертації. Наголосимо, що наукові положення дисертаційного дослідження опубліковано в 51 науковій і навчально-методичній праці, поміж них: 1 монографія; 15 статей у наукових фахових виданнях України з педагогіки; 7 статей у зарубіжних наукових періодичних виданнях, зокрема 4 статті у виданнях, що індексуються наукометричною базою Scopus; 16 наукових праць, які засвідчують апробацію матеріалів дослідження на науково-практичних конференціях; 2 навчальні посібники, 4 навчально-методичні праці, 1 свідоцтво про реєстрацію авторського права на комп'ютерну програму та 3 статті в наукових фахових виданнях України з фізичного виховання та спорту.

Кількість, обсяг та зміст друкованих праць відповідають вимогам МОН України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук і дозволяють авторові публічний захист дисертації.

Оцінюючи **практичне значення одержаних результатів** дисертаційного дослідження, необхідно наголосити на тому, що у закладах вищої освіти впроваджено навчально-методичне забезпечення професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Вагомою практичною цінністю відзначаються монографія «Професійна підготовка майбутніх магістрів фізичної культури і

спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій: теорія та методика»; *навчальний посібник* «Измерения и методы математической статистики в физическом воспитании и спорте»; *методичні рекомендації* до виконання лабораторних робіт з дисципліни «Обчислювальна техніка. Табличний процесор MS EXCEL»; *навчально-методичні комплекси дисциплін* (на друкованих та електронних носіях): «Комп'ютерна техніка», «Основи науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту» та «Інформаційні технології у науковій діяльності з фізичної культури і спорту».

Варто зазначити, що розроблені автором наукові положення і навчально-методичні матеріали апробовано й упроваджено у навчальний процес п'яти закладів вищої освіти України, що підтверджується відповідними довідками.

Заслугує схвалення широка презентація результатів дослідження. Матеріали дисертації пройшли необхідну апробацію і обговорювалися на 4 міжнародних наукових конгресах; 11 міжнародних та 4 всеукраїнських науково-практичних конференціях. Ці результати є новими, науково обґрунтованими і в сукупності своїй суттєвими для педагогічної науки, бо вирішують актуальну на сьогодні проблему професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, які здатні конкурувати на ринку праці.

Представлена дисертаційна робота відповідає паспорту наукової спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Відповідність змісту автореферату основним положенням дисертації. Структурна побудова, зміст, результати роботи, основні висновки, що викладені в авторефераті відображають основні положення дисертації. Позитивної оцінки заслуговує оформлення результатів дослідження, Варто відзначити логіку викладу та послідовність виконання наукового пошуку. Опубліковані праці повною мірою відображають результати дослідження.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи. Загалом позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження, вважаємо за доцільне звернути увагу

автора на окремі недоліки, виявлені під час аналізу рукопису дисертації, висловити певні зауваження та побажання щодо подальшого його удосконалення:

1. У розділі 1 автор розкриває методологію дослідження професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій з позицій акмеологічного, аксіологічного, квалітологічного, компетентнісного, особистісно орієнтованого та системного методологічних підходів. На нашу думку, потребує детальнішого опису застосування квалітологічного підходу у методології дослідження. Окрім того, відсутні покликання на відповідні джерела інформації на С. 103 (цитата): «Вчені (В.І. Байденко та Н.А. Селезньова, А.А.Дружиніна та Н. В. Гарашкіна, А. І. Субетто та ін.) вказують, що квалітологічний підхід у вищій освіті є провідним дослідницьким напрямком, ...».

2. Заслуговує уваги другий розділ роботи, який присвячений досвіду професійної підготовки магістрів фізичної культури і спорту в зарубіжних закладах вищої освіти. Разом з тим, незрозумілим є різний обсяг інформації про досвід різних країн: інформація про Латвію (с. 114-123) і Китай (с.152-161) викладена на 18 сторінках (по 9 сторінок про кожну), а про Австрію – на 28 сторінках (с. 124-152). Також, текст розділу містить таблиці, які займають цілі сторінки (табл. 2.2, .2.3 і 2.4.). Доречно було б їх розмістити у додатках.

3. У розділі 3.1. авторка провела детальний аналіз компонентів структури готовності професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту до професійної діяльності. При цьому, потребує додаткового пояснення нерівномірне висвітлення її компонентів. Зокрема, опис мотиваційного компоненту займає 21 сторінку тексту (С. 166-185), а решти чотирьох займає загалом 15 сторінок (С. 185-200).

4. У четвертому розділі дисертанткою представлена авторська концепція професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. На нашу думку, основні положення авторської концепції варто було б подавати у тексті

підрозділу поступово (від першого до шостого), як підсумок після відповідного аналізу та узагальнення наукової літератури та власного досвіду науково-педагогічної діяльності. Це дозволило б запобігти їх повторенню у підсумках до розділу 4.1, у висновках до розділу та у загальних висновках.

5. Визначаючи педагогічні умови формування готовності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, автору варто було б ґрунтовніше розкрити особливості їх реалізації через зазначені методологічні підходи та принципи, які представлені у теоретико-методологічному блоці авторської моделі системи.

6. Уважаємо за необхідне звернути увагу дисертантки на доцільність узагальнення та більш лаконічного подання висновків до третього та п'ятого розділів дисертаційної роботи. Так, у висновках до розділу 3 доречно було б представити узагальнений закордонний досвід, а не повторювати зміст підготовки фахівців у кожній із розглянутих автором країн. Висновки до розділу 5 викладені на семи сторінках і містять зайву описову інформацію щодо контингенту опитаних респондентів, яка дублює текст розділу дисертації.

Разом з тим, висловлені зауваження суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку проведеного дослідження та жодним чином не знижують наукової цінності дисертаційної роботи.

Загальний висновок. Загалом дисертація Денисової Лоліти Вікторівни є самостійним, завершеним і цілісним науковим дослідженням, у межах якого представлено комплексне вирішення актуальної наукової проблеми, яка пов'язана з розробленням та експериментальною перевіркою системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, що в сукупності може слугувати для подальшого розвитку теорії і практики професійної педагогічної освіти.

Отже, дисертаційна робота на тему «Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій» відповідає вимогам пп. 9, 10, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року (зі змінами, внесеними з постанови Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 року, №1159 від 30.12.2015 року і №567 від 27.07.2016 року), а її автор, Денисова Лоліта Вікторівна, заслуговує присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

декан факультету фізичної терапії та ерготерапії
Львівського державного університету
фізичної культури імені Івана Боберського,
доктор педагогічних наук, професор

М.В.Данилевич

Данилевич М.В.
Засвідчую:
ч. відділу кадрів
09.12.2020р.

Підпис Данилевич М.В. засвідчую:

Проректор з наукової роботи
та зовнішніх зв'язків
Львівського державного університету
фізичної культури імені Івана Боберського,
професор

А.С.Вовканич